

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

معصومه لطیفی^۱

دکتر حسن صیامیان^۲

دکتر فاطمه زندیان^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۰۲/۱۶ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۰۸/۱۸

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف، میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار انجام شده است.

روش پژوهش: مطالعه حاضر، از نوع پیمایشی - توصیفی و جامعه آماری شامل کلیه کتابداران کتابخانه‌های عمومی (۳۲ استان) است. طبق گزارش آماری واحد منابع انسانی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، تعداد کتابداران تا پایان سال ۱۳۹۰ (۴۹۲۱ نفر) می‌باشند. که از بین آنان ۳۵۷ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه‌ی محقق ساخته استفاده‌ای که بر اساس مرور متون و منابع مرتبط و مشاهده‌های پژوهشگران از ابزارهای وب ۲، طراحی و استفاده شده است. برای پاسخگویی به سؤال‌ها و فرضیه‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی (توزیع فراوانی و درصد) و آزمون‌های استنباطی (آزمون t تک گروهی، تحلیل واریانس یک عاملی و آزمون تعقیبی دانکن) استفاده شده است.

یافته‌ها: نتایج نشان می‌دهد که میزان آشنایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی با امکانات و قابلیت‌های وب ۲ در حد کم (۴۴ درصد)، و به همان نسبت میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ جهت خدمت‌رسانی به مراجعین در حد کم (۴۸ درصد) است. بیشترین توانایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی در استفاده از پست الکترونیکی و وبلاگ بوده و کمترین توانایی نیز در زمینه استفاده از فلیکر و ویکی است.

نتیجه‌گیری: میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی از وب ۲ در محیط کار در سطح پایینی است. برگزاری دوره‌های بازآموزی و حین خدمت با موضوع وب، ترغیب کتابداران نسبت به شناخت وب و بکارگیری آن در خدمات کتابخانه‌ای، از مواردی است که لازم است به آنها پرداخته شود.

واژه‌های کلیدی: فناوری اطلاعات، اینترنت، وب ۲، کتابخانه‌های عمومی، کتابداران.

مقدمه

^۱ کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، مسئول آموزش و پژوهش اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان هرمزگان Mercede_latifi@yahoo.com

^۲ دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی، استادیار دانشگاه علوم پزشکی مازندران siamian46@gmail.com

^۳ دکتری کتابداری و اطلاع‌رسانی، استادیار دانشگاه تربیت مدرس zandian@modares.ac.ir

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

با ظهور اینترنت در دهه ۱۹۶۰، هر روز شاهد شکل‌گیری و رشد رسانه‌های اینترنت مدار و ابزار قدرتمند ذخیره و بازیابی اطلاعات هستیم. مهم‌ترین ابزار اینترنت، یعنی وب، در سال ۱۹۸۹-۱۹۹۱، در آزمایشگاه فیزیک ذرات اروپا در ژنو ایجاد شد، وب ۲ اولین بار به عنوان یک همایش در سال ۲۰۰۳ مطرح شد، مجریان همایش شرکت رسانه‌ای اوریلی- ناشر کتاب‌های کامپیوتری و مجری همایش‌های فناوری بودند (Jamali Mahmuei, 2005).

اگر چه وب ۲ مفهوم کلی و فراگیری بوده و به رشته یا حرفه‌ای خاص محدود نمی‌شود. اما، می‌توان از فناوری‌های مربوط به آن در اجرای امور حرفه‌ای نیز بهره‌مند شد. یکی از بسترهایی که می‌توان در آن از این فناوری‌ها بهره‌جست، کتابخانه‌ها هستند. کتابخانه‌ها با توجه به رسالتی که دارند و از نظر همگامی با فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی زمینه مناسبی برای به کارگیری فناوری‌های وب ۲ فراهم می‌کنند. با کاربرد فناوری‌های وب ۲ اطلاعات موجود در کتابخانه‌ها فراتر از مرزهای فیزیکی به گونه مطلوب‌تر و نوین‌تری در اختیار کاربران قرار می‌گیرد. کتابداران با استفاده از خدمات وب ۲ به سوی نسل نوین کتابخانه‌ها موسوم به کتابخانه ۲^۴ پیش رفته و کاربران می‌توانند در امور کتابخانه (مانند: انتخاب کتاب، سازماندهی و ذخیره اطلاعات) و به ویژه در فرایند سازماندهی دانش مبتنی بر وب مشارکت یابند. در واقع، هدف کتابخانه ۲ فراهم آوردن امکان همکاری و اشتراک تجربه میان کتابداران و کاربران با استفاده از فناوری‌های وب ۲ است که در نهایت موجب بهبود خدمات کتابخانه‌ای می‌شود. این مستلزم آن است که کتابداران با امکانات و قابلیت‌های وب ۲ آشنا و در محیط کتابخانه از آن استفاده نمایند (Tajeddini&SadatMoosavi, 2012).

دستیابی به تمامی این تغییرات بدون بهبود بخشیدن به برخی قابلیت‌ها، توانایی‌ها و شایستگی‌های کتابداران میسر نمی‌باشد. چرا که کتابداران آشنا با محیط وب و قابلیت‌ها و امکانات آن می‌دانند نسل آتی کاربران کتابخانه‌ها بیش از آنکه دریافت کننده اطلاعات و داده‌ها باشد، مشارکت کننده‌ای فعال در فرایند یادگیری خود خواهد بود، و هرگز خدمات ابتدائی را نخواهد پذیرفت. استفان (Stephens, 2006) معتقد است کتابدار آشنا با محیط وب در واقع راهنمای کاربران در یافتن اطلاعات و گردآوری دانش می‌باشد و تلاش کتابدار بر آن است تا:

۱. قدرت فرصت‌های وب را درک کند؛
  ۲. در مورد ابزارهای مهم وب ۲ و کتابخانه آگاهی کسب کند؛
  ۳. منابع الکترونیکی و چاپی را با هم ترکیب کند؛
  ۴. امکان ارتباط بین افراد، فناوری و اطلاعات را در موقعیت مناسب فراهم آورد؛
  ۵. امکان جست‌وجوی یکپارچه و هدفدار را فراهم آورد و استاندارد مکان یاب جهانی منابع آزاد^۵ را بپذیرد.
- کتابخانه به عنوان یک نهاد پاسخگو و زنده و پویا باید بتواند نیازهای اطلاعاتی کاربران بالفعل موجود، و کاربران بالقوه‌ی آینده را برآورده سازد. بنابراین، کتابخانه‌ها با به کارگیری خدمات وب ۲ و وصل شدن مجموعه محدود و متناهی کتابخانه‌ها به وسعت نامتناهی وب ۲ می‌توانند به چنین هدفی دست یابند (Sullivan, 2009).

اندرسون (Anderson, 2007) در بحث پیرامون مشارکت کتابداران در توسعه‌ی خدمات کتابخانه‌ای مبتنی بر وب ۲ بیان می‌کند: کتابداران بر این باورند وب علاوه بر منبع اطلاعات، فناوری جدیدی است که نقش مهمی در توسعه و ارتقای خدمات به کاربران کتابخانه دارد.

⁴.Library 2.0

⁵.World finders free resources

کتابداران به عنوان متخصصان اطلاعاتی، برای رسیدن به چنین پیشرفت‌های حرفه‌ای باید دانش خود را به روز کنند و در جریان تازه‌ترین رویدادها و پیشرفت‌ها در حوزه کتابداری و اطلاع‌رسانی قرار گیرند. در واقع، یکی از دلایل ضروری آشنایی و استفاده از قابلیت‌های وب ۲ توسط کتابداران در محیط کتابخانه را می‌توان ظهور نسل جدیدی از کاربران با خواسته‌ها و نیازهای جدید دانست، که خدمات سنتی دیگر جوابگوی نیاز آن‌ها نیست. به کارگیری وب ۲ در محیط کتابخانه، در واقع به کارگیری ایده‌ها، مفاهیم و تکنولوژی‌های وب محور چند رسانه‌ای و تعاملی موجود در آن جهت ارائه خدمات تحت وب کتابخانه هاست که منجر به خدمات کاربر محور، تعامل بیشتر با مراجعان و استفاده از سرمایه فکری کاربران کتابخانه می‌شود.

از آنجایی که بهره‌وری کامل از امکانات وب مستلزم تسلط و آشنایی کافی با آن است و کتابداران به عنوان حلقه‌ی اتصال منابع اطلاعاتی و جامعه‌ی نیازمند اطلاعات عمل می‌کنند، لازم است در رویکردی مدیریتی خود در جهت ارائه‌ی خدمت به کاربران، آخرین امکانات و سرویس‌های موجود را به خدمت بگیرند و تلاش خود را در این زمینه معطوف کنند.

حال این سؤال به ذهن می‌رسد که کتابداران کتابخانه‌های عمومی کشور تا چه میزان با امکانات وب ۲ آشنایی دارند و تا چه اندازه از این ابزارها جهت خدمات دهی به مراجعان خود استفاده می‌نمایند. در همین راستا در سال‌های اخیر در داخل و خارج کشور پژوهش‌هایی مبنی بر میزان آشنایی و استفاده‌ی گروه‌های مختلف علمی و آموزشی از اینترنت و بهره‌گیری از ابزارهای کاربردی آن جهت دسترسی به اطلاعات مورد نیاز انجام شده است، مبنای برخی از این بررسی‌ها معطوف به درک کتابداران از امکانات وب ۲ بوده است. برای دسترسی به پژوهش‌های مورد نظر از پایگاه اطلاعاتی ساینس دایرکت، امرالد و الزویر در محدوده زمانی سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲ استفاده و کلیه مقالاتی که با کلیدواژه‌های کتابداران، وب ۲، اینترنت و کتابخانه ۲ جست‌وجو و بازیابی شده‌اند مورد بررسی قرار گرفته است که به برخی از آن اشاره می‌شود.

«لینچ» (Linh, 2008) نیز به بررسی و شناسایی کاربردهای وب ۲/۰ در کتابخانه‌های دانشگاهی استرالیا پرداخته است. وی می‌گوید: حداقل دو سوم کتابخانه‌های استرالیا، یک یا چند مورد از فناوری‌های وب ۲/۰ را گسترش داده‌اند که البته تنها ۴ مورد از فناوری‌های وب ۲/۰ برای هدف‌های خاص و مشخصات مبنا استفاده می‌شوند. به طور کلی، شاخص و میانگین استفاده از وب ۲/۰ پایین است، به طوری که بالاترین میانگین استفاده از ابزارهای وب ۲/۰، ۳۷ و پایین‌ترین میانگین استفاده، ۱۲ می‌باشد. همچنین استفاده از پست الکترونیک و وبلاگ پر استفاده‌ترین ابزار معرفی شده است.

بورهانو همکاران (Burhanna and , et. al, 2009) در پژوهشی با رویکرد کیفی و با استفاده از پرسشنامه، فناوری‌های وب ۲ در یک کتابخانه دانشگاهی و از طریق تمرکز بر دانشجویان کارشناسی دانشگاه ایالتی کنت بررسی کردند. هدف اصلی این پژوهش گردآوری نظرات و انتظارات دانشجویان از عملکرد وب ۲ در کتابخانه بود، تا از نتایج آن در طراحی خدمات آینده در کتابخانه استفاده شود. نتایج پژوهش استفاده زیاد دانشجویان از شبکه‌های اجتماعی نسبت به سایر ابزارهای وب ۲، علاقه زیاد آنان به فناوری‌های وب ۲ و تجربه آموزشی اندک از طریق ابزارهای وب ۲ را نشان داد.

رحیمی و بهلول (Rahimi & Bohlul, 2009) در پژوهشی نشان دادند بیش از نیمی از کتابداران دانشگاه علوم پزشکی اصفهان با اینترنت و امکانات کاربردی آن آشنایی دارند و از این امکانات استفاده می‌کنند و این میزان در کتابداران مقاطع تحصیلی تکمیلی بیشتر از سایرین است.

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

چوا و گو (Chua & Goh, 2010) با هدف بررسی میزان استفاده از ابزارهای وب ۲ در کتابخانه‌ها و نیز بررسی افزایش کیفیت وبسایت با کمک این ابزارها، وبسایت ۱۲۰ کتابخانه عمومی و دانشگاهی از شمال آمریکا، اروپا و آسیا را به طور مساوی انتخاب، و با روش تحلیل محتوا تجزیه و تحلیل کردند. یافته‌ها نشان داد میزان استفاده از این ابزارها در کتابخانه‌های آمریکای شمالی، از دیگر کتابخانه‌های مورد بررسی بیشتر بوده که دلیل احتمالی آن گسترش بیشتر اینترنت در این منطقه و استفاده از ابزارهای وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی در مقیاسی بیشتر از کتابخانه‌های عمومی، بوده است. پژوهش ایشان نشان داد استفاده از ابزارهای وب ۲ تأثیر مثبتی بر افزایش کیفیت وبسایت کتابخانه دارد.

منصور و ادريس (Mansor & Idris, 2010) به بررسی کاربردهای کتابخانه ۲ در بین کتابداران دانشگاه بین المللی اسلامی مالزی پرداختند. این مقاله هم‌چنین به بررسی عواملی که می‌تواند بر اجرای موفقیت آمیز کتابخانه ۲، تأثیر بگذارد می‌پردازد. یافته‌ها حاکی از درک بالای کتابداران از کاربردهای کتابخانه ۲ داشت. یافته‌ها هم‌چنین حاکی از سطح بالای تخصص در رایانه، مرورگرهای وب، موتورهای جست‌وجو و استفاده زیاد از بعضی برنامه‌های کاربردی وب ۲ داشت. علاوه بر این، میزان استفاده این کتابداران از وبلاگ‌ها و ویکی‌ها زیاد بوده است. آنها دید مثبتی درباره‌ی کاربردهای کتابخانه ۲ داشتند و برای کسب اطلاعات بیشتر درباره‌ی ابزارهای ۲ تمایل نشان می‌دادند. آنان هم‌چنین نگرانی‌های زیادی درباره‌ی چگونگی پیاده سازی و اجرای برنامه‌های کتابخانه ۲ داشتند.

کیم و آباسم (Kim & abbas 2010) با انجام پژوهشی، کارکردهای وب ۲ را در کتابخانه‌های دانشگاهی و دانشجویان، بر اساس دیدگاه مدیریت دانش بررسی کرده است. پژوهشگر، ۲۳۰ کتابخانه دانشگاهی و ۱۸۴ کاربر را به طور تصادفی انتخاب کرده است. در پایان پژوهش مشخص شد، آ.اس.اس. و وبلاگ به طور گسترده توسط کتابخانه پذیرفته و کارکرد برجسب-گذاری نیز به طور وسیع توسط کاربران پذیرفته شده است. یعنی کتابخانه‌های دانشگاهی بیشتر از آ.اس.اس. و وبلاگ استفاده می‌کنند و دانشجویان بیشتر تمایل به استفاده از برجسب‌گذاری دارند.

موسوی و تاج الدینی (Tajeddini & Sadat Moosavi, 2011) در پژوهشی، تأثیر وب ۲ در کتابخانه‌ها و حرفه کتابداری را مورد بحث و بررسی قرار دادند. روش پژوهش کتابخانه‌ای و اطلاعات مورد نیاز از طریق مطالعه منابع و جست‌وجو مقالات در وب سایت و پایگاه داده‌های مرتبط با موضوع تحقیق جمع آوری شد. نتایج نشان داد استفاده از تکنولوژی، و خدمات وب ۲ کمک می‌کند کتابخانه‌ها خدمات بیشتری ارائه داده و برای جذب کاربران موفق‌تر عمل کنند. تغییر انتظارات و نیازهای متفاوت کاربران می‌طلبد. کتابداران از خدمات وب ۲ در محیط کتابخانه استقبال نمایند. این در حالی است که بسیاری از کتابداران درک درستی از وب ۲ و خدمات کتابخانه ۲ ندارند.

گاردیوز و همکاران (Gardois et.al., 2012) در پژوهشی مقالات منتشر شده در زمینه ویژگی‌ها و اثر بخشی وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی، پزشکی و تحقیقاتی را مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش جامعه هدف کشورهای انگلیسی زبان بوده است. و مقالاتی که در محدوده زمانی ۲۰۰۶ منتشر شد مورد بررسی قرار گرفت. برای دستیابی به مقالات از ۱۹ پایگاه استفاده شد. از مجموع ۶۴۶۱ مقاله ۲۵۵ مورد (۴٪) از مرتبط ترین مقالات کدگذاری و تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد استفاده از وبلاگ، ویکی، پادکست‌ها پر کاربردترین خدمات وب ۲ در کتابخانه‌ها بوده است.

اسفندیاری‌مقدم و حسینی‌شعار (Isfandyari Moghaddam & Hoseini Shoar, 2011)، در پژوهش خود به بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی همدان از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ پرداخته‌اند. نوع پژوهش کاربردی بوده که به روش پیمایشی و با رویکرد توصیفی انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داد که میزان آشنایی کتابداران با امکانات

و قابلیت‌های وب ۲ در سطح متوسطی (۴۴/۶) است. میزان استفاده آنها از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ در سطح متوسط و پایین (۴۲/۶) است. همچنین مشخص شد بیشترین توانایی کتابداران در استفاده از ایمیل و وبلاگ است و کمترین توانایی آنها در استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ مربوط به فلیکر است. در رابطه با جنسیت، سن و رشته تحصیلی، نتایج پژوهش هیچ‌گونه تفاوت معناداری در میزان استفاده کتابداران، از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ نشان نداد. اما، وجود تفاوت بین مدرک تحصیلی و میزان استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ تأیید شد.

مرادی و همکارانش (Moradi et.al, 2011)، در پژوهشی به بررسی میزان بهره‌گیری از وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی کشورهای خاورمیانه پرداخته‌اند. آنان در پژوهش خود ضمن بررسی میزان استفاده از ابزارهای وب ۲ در وبسایت‌های کتابخانه‌های ایران و خاورمیانه، میزان نفوذ این ابزار را بررسی کرده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند میزان استفاده از ابزارهای وب ۲ در کتابخانه‌های خاورمیانه و ایران به استثنای میزان ابزار اشتراک اطلاعات (۸۰٪/۱۳) در سطح پایینی قرار دارد.

علیپور (Alipour, 2012)، در پژوهش خود به، مقایسه تطبیقی تعیین میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی همدان از قابلیت‌های وب ۲ پرداخته است. نتایج پژوهش نشان داد میزان آشنایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی همدان با امکانات و قابلیت‌های وب ۲ در حد کمی (۴۶ درصد) و میزان آشنایی کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی همدان در حد متوسطی (۴۴/۶ درصد) است. نتایج پژوهش نشان داد که میزان استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ در حد کم (۵۷ درصد) و برای کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی در حد کم و متوسطی (۴۲/۶ درصد) است. بیشترین توانایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی و دانشگاهی در استفاده از پست الکترونیکی و وبلاگ بوده و کمترین توانایی نیز در زمینه استفاده از فلیکر و ویکی است.

بررسی پیشینه‌های فوق نشان می‌دهد اکثر پژوهش‌ها، ابزارهای وب ۲ و میزان آشنایی و استفاده از آنها را در کتابخانه‌های دانشگاهی، بیشتر از سایر انواع کتابخانه‌ها مورد توجه قرار داده است و کتابداران دانشگاهی در محیط کار بیشتر از امکانات پست الکترونیک، وبلاگ و آر اس اس استفاده می‌کنند. این در حالی است که پژوهشی در ارتباط با بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی از ابزارهای وب ۲ در محیط کار انجام نشده است. پژوهش حاضر ضمن تعیین میزان آشنایی کتابداران نسبت به ابزارهای موجود در وب ۲، میزان استفاده کتابداران از امکانات کاربردی آن در محیط کار را در خدمت‌رسانی به مراجعین مورد بررسی قرار داده است.

اهداف پژوهش شامل موارد ذیل می‌باشد:

- شناسایی میزان آشنایی کتابداران از قابلیت‌های وب ۲؛
- شناسایی میزان بهره‌برداری کتابداران از قابلیت‌های وب ۲؛
- شناسایی قابلیت‌های کتابداران در مواجهه به فناوری وب ۲؛
- شناسایی پر استفاده ترین ابزار وب ۲ در اطلاع‌رسانی کاربران از دید کتابداران؛
- شناسایی بهترین روش پیشنهادی کتابداران برای توسعه استفاده از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار.

پرسش‌های اساسی پژوهش

۱. میزان آشنایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ چه اندازه است؟

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

۲. میزان استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ چه اندازه است؟
۳. توانایی کتابداران در استفاده از قابلیت‌های وب ۲ چگونه است؟
۴. پر استفاده ترین امکان و قابلیت وب ۲ برای اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌های عمومی از دیدگاه کتابداران کدام است؟
۵. بهترین روش پیشنهادی از دید کتابداران برای توسعه استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ در محیط کار کدام است؟

و فرضیه‌های پژوهش

۱. بین جنسیت و میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ تفاوت وجود دارد.
۲. بین سابقه کاری و میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ تفاوت وجود دارد.
۳. بین رشته تحصیلی و میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ تفاوت وجود دارد.
۴. بین سطح تحصیلی و میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ تفاوت وجود دارد.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر بنا به ماهیت موضوع و سؤال‌های پژوهش، از روش پیمایشی - توصیفی استفاده شده است. جامعه آماری این پژوهش کلیه کتابداران شاغل در کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور (۳۲ استان) که طبق گزارش آماری واحد منابع انسانی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور تعداد کتابداران تا پایان سال ۱۳۹۰ (۴۹۲۱ نفر) می باشند. از آن جایی که جامعه آماری از حجم و وسعت جغرافیایی زیادی برخوردار است و مراجعه یا دسترسی به تمام آنها مقدور نمی‌باشد، بنابراین، ناگزیر به تعیین نمونه و تعمیم نتایج پژوهش به جامعه مورد مطالعه می‌باشیم. با استفاده از این روش ۳۵۷ نفر از کتابداران ۷ استان کشور (تهران، خراسان شمالی، زنجان، اردبیل، کرمان، خوزستان، اصفهان) به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای جهت بررسی انتخاب شدند، حجم نمونه آماری از جدول کرجسی و مورگان ۷ برآورد شد.

$$n = \frac{z^2 pq N}{d^2 (N-1) + z^2 pq}$$

N = حجم جامعه آماری

n = حجم نمونه

Z = مقدار متغیر نرمال واحد استاندارد، که در سطح اطمینان ۹۵ درصد برابر ۱.۹۶ می باشد.

P, q = مقادیر p, q هر کدام معادل ۰/۵ می باشد مقدار p برابر با ۰/۵ در نظر گرفته می شود، زیرا اگر p=۰/۵ باشد n حداکثر مقدار خود را پیدا می کند و این امر سبب می شود نمونه به حد کافی بزرگ باشد.

d = حداکثر مقدار اشتباه مجاز که معادل ۰/۰۵

$$n = \frac{(1.96) \times (4921) \times (0.5 \times 0.5)}{(0.5)^2 \times (4920) + (1.96)^2 \times (0.5 \times 0.5)}$$

$$n = 356.33$$

ابزار مورد استفاده جهت گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته‌ای است که بر اساس مرور متون مرتبط و مشاهدات پژوهشگران از ابزارهای وب ۲ طراحی شده است. پرسشنامه شامل ۵۸ پرسش است که ۷ پرسش آن به اطلاعات کاربران و ۵۱ پرسش به آشنایی و استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ (۰.۱ و یکی ۰.۲ آ.ا.س. ۳. پیام‌رسانی همزمان^۸ (لحظه‌ای یا فوری)

⁷. krejcie & Morgan

⁸. Instant Messaging

۴. فلیکر ۵. فیس‌بوک^۹ ۶. وبلاگ) مربوط است. برای برآورد پایایی پرسشنامه که پاسخ‌های چند گزینه‌ای دارند، استفاده از فرمول ضریب آلفای کرونباخ توصیه شده است. ضریب آلفای محاسبه شده از طریق نرم افزار SPSS برای پرسشنامه منابع قدرت ۰/۸۷ تعیین گردید که پایایی قابل قبولی می‌باشد.

به طور کلی در این پژوهش برای افزایش روایی محتوای پرسشنامه‌ها از شیوه‌های زیر استفاده شد.

۱. استفاده از نظرات استادان صاحب نظر؛

۲. مطالعه کتب، مقالات و تحقیقات مشابه در خارج از کشور؛

۳. توزیع ابتدایی تعداد ۳۰ پرسشنامه بین کتابداران برای رفع ابهامات موجود در گویه‌ها و شفاف‌سازی آن، بدین ترتیب بعضی از گویه‌ها تعدیل شد و در نهایت پس از شفاف‌سازی و رفع ابهامات، پرسشنامه نهایی تهیه و توزیع گردید. از تعداد ۳۵۷ پرسشنامه توزیع شده تعداد ۳۴۲ عودت داده شد که پس از بررسی تعداد ۳۳۵ پرسشنامه از نظر آماری تجزیه و تحلیل شدند و بقیه به علت ناقص بودن پاسخ کنار گذاشته شدند.

در پژوهش حاضر متناسب با سؤال‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی (توزیع فراوانی و درصد) و آزمون‌های استنباطی (آزمون t گروه‌های مستقل، تحلیل واریانس یک عاملی، آزمون تعقیبی دانکن و رگرسیون خطی ساده) استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

۱. میزان آشنایی کتابداران کتابخانه‌های عمومی با امکانات و قابلیت‌های وب ۲ چه اندازه است؟

جدول ۱. توزیع فراوانی میزان آشنایی کتابداران با امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰

میزان آشنایی با امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰	فراوانی	درصد
کم	۱۴۸	۴۴/۱۸
متوسط	۱۰۶	۳۱/۶۴
زیاد	۸۱	۲۴/۱۸
جمع	۳۳۵	۱۰۰
انحراف معیار = ۸/۰۵	میانگین = ۴۳/۱۶	نمره حد اکثر = ۴۱
	نمره حد اقل = ۱۲	

با توجه به یافته‌های جدول ۱، میزان آشنایی بیشتر کتابداران با امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ در حد کم (۴۴/۱۸٪) است. با پاسخ به این سؤال مشخص شد، تعداد زیادی از کتابداران با وب ۲/۰ و امکانات و قابلیت‌های آن آشنایی کمی دارند که پیشنهاد می‌شود برای آشنایی و شناخت کتابداران شاغل در کتابخانه‌های عمومی با امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ برنامه-ریزی‌هایی (مانند برگزاری کارگاه آموزشی و ...) انجام گیرد.

⁹Face book

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

۲. میزان استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ چه اندازه است؟

جدول ۲. توزیع فراوانی میزان استفاده کتابداران از ابزارهای وب ۲/۰

میزان استفاده از ابزارهای وب ۲/۰	فراوانی	درصد
کم	۱۶۳	۴۸/۶۶
متوسط	۹۶	۲۸/۶۶
زیاد	۷۶	۲۲/۶۸
جمع	۳۳۵	۱۰۰
انحراف معیار= ۲۱/۳۵	میانگین = ۳۴/۲۷	نمره حداقل = ۸
		نمره حداکثر = ۵۲

با توجه به نتایج جدول ۲، میزان استفاده بیشتر کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ در حد کم (۴۸/۶۶٪) است. طبق نتایج به دست آمده از جدول ۱، میزان آشنایی و شناخت کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ نیز در سطح کم است. بنابراین، یافته‌های جدول ۱ نیز تأیید می‌شود. زیرا، هر اندازه میزان آشنایی با وب ۲/۰ کم باشد، استفاده از امکانات و قابلیت‌های آن نیز پایین خواهد بود.

۳. توانایی کتابداران در استفاده از قابلیت‌های وب ۲/۰ چگونه است؟

جدول ۳. توزیع فراوانی توانایی استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰

استفاده کتابخانه‌ها از کاربردهای وب ۲/۰ در آینده	فراوانی	درصد
وبلاگ (Weblog)	۱۱۳	۳۳/۷۳
ایمیل (E-mail)	۹۸	۲۹/۲۵
چت (Chat)	۵۶	۱۶/۷۱
ویکی (Wiki)	۲۱	۶/۲۶
فیس‌بوک (Facebook)	۲۰	۵/۹۷
آر.اس.اس (RSS)	۱۸	۵/۳۷
فلیکر (Flicker)	۹	۲/۶۸
جمع	۳۳۵	۱۰۰

با توجه به نتایج جدول ۳، بیشترین میزان توانایی کتابداران در استفاده از وبلاگ بوده (۳۳/۷۳٪) و کمترین توانایی نیز در زمینه استفاده از فلیکر است (۲/۶۸٪).

۴. پر استفاده‌ترین امکان و قابلیت وب ۲/۰ برای اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌های عمومی از دیدگاه کتابداران کدام است؟
جدول ۴. توزیع فراوانی پر استفاده‌ترین ابزار برای اطلاع‌رسانی و استفاده از دیدگاه کتابداران

اولویت‌ها							N	بهترین ابزار برای اطلاع‌رسانی و استفاده در کتابخانه‌ها
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷		
۷۱/۲۲	۱۹/۴۸	۱۳/۶۹	۷/۲۴	۵/۳۱	۱/۴۷	۰	۱۱۳	وبلاگ (Weblog)
۴۷/۵۳	۳۰/۱۱	۶/۱۸	۱۱/۶۰	۹/۱۲	۰	۰	۹۸	ایمیل (E-mail)
۱۳/۲۵	۳۰/۴۴	۱۸/۲۹	۱۶/۳۸	۹/۰۴	۵/۱۶	۲/۲۶	۵۶	آر.اس.اس (RSS)
۱۰/۵۰	۱۱/۱۹	۱۸/۳۸	۹/۶۶	۱۱/۸۷	۹/۵۰	۱۳/۳۵	۲۱	چت (Chat)
۰	۰	۱۲/۱۷	۱۳/۴۵	۲۱/۳۰	۱۴/۷۰	۱۸/۱۶	۲۰	ویکی (Wiki)
۳/۶۵	۰	۵/۲۱	۸/۵۳	۱۱/۴۷	۱۹/۲۰	۲۵/۳۳	۱۸	فیس‌بوک (Facebook)
۰	۳/۳۳	۰	۵/۷۰	۱۵/۲۲	۲۲/۰۶	۲۰/۶۱	۹	فلیکر (Flickr)

همان‌گونه که جدول ۴ نشان می‌دهد، از نظر کتابداران پر استفاده‌ترین امکان و قابلیت وب ۲/۰ برای اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌ها بر اساس اولویت عبارتند از: ۱- وبلاگ (۷۱/۲۲٪) - ۲- ایمیل (۴۷/۵۳٪) - ۳- آر.اس.اس (۱۳/۲۵٪) می‌باشد بنابراین، می‌توان گفت پر استفاده‌ترین امکان و قابلیت وب ۲/۰ برای اطلاع‌رسانی کتابخانه‌ها از دیدگاه کتابداران، ایمیل و کم استفاده‌ترین، فلیکر است.

۵. بهترین روش پیشنهادی از دید کتابداران برای توسعه استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ و رفع مشکلات کدام است؟

جدول ۵. توزیع فراوانی پیشنهادها برای توسعه استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰

مشکلات	پیشنهادها برای توسعه استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ و رفع مشکلات	فراوانی	درصد
برگزاری دوره‌های آموزشی	۱۷۳	۵۱/۶۵	
برگزاری کارگاه آموزشی	۹۹	۲۹/۵۶	
گنجاندن برنامه وب ۲/۰ در دوره‌های تحصیلی دانشجویان	۳۶	۱۰/۷۴	
آموزش از راه دور (ایمیل و اینترنت)	۱۵	۴/۴۸	
جذب متخصصان در زمینه وب ۲/۰	۱۱	۳/۲۸	
سایر موارد	۱	۰/۲۹	
جمع	۳۳۵	۱۰۰	

طبق داده‌های موجود در جدول ۵، ملاحظه می‌شود بیشتر پیشنهادها برای توسعه استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ که توسط کتابداران بیان گردیده است، شامل: برگزاری دوره‌های آموزشی (۵۱/۶۵٪) و کارگاه‌های آموزشی (۲۹/۵۶٪) است.

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

آزمون فرضیه‌ها:

۱. بین جنسیت کتابداران و استفاده آنها از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰، تفاوت وجود دارد.

جدول ۶. آزمون t گروه‌های مستقل در خصوص رابطه بین جنسیت کتابداران با میزان استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲

سطح معناداری	T بحرانی جدول در سطح معنی داری		درجه آزادی	T	خطای معیار	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	شاخص آماری گروه‌ها
	%۹۹	%۹۵							
۰/۰۰۹	۲/۵۷	۱/۹۶	۳۳۴	-۱/۶۹	۰/۹۰	۱۰/۶۴	۵۴/۸	۲۲۸	کتابداران زن
					۰/۶۹	۱۱/۰۷	۵۲/۸	۱۰۷	کتابداران مرد

نتایج آزمون t مستقل در سطح معنی داری ۰/۰۵ نشان می‌دهد تفاوتی معنادار بین میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ با توجه به جنسیت وجود دارد و فرضیه ۱ تأیید می‌شود.

۲. بین سابقه کاری کتابداران و استفاده آنها از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰، تفاوت وجود دارد.

جدول ۷. نتایج آزمون تحلیل واریانس در خصوص رابطه بین سابقه کاری کتابداران با میزان استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰

Sig.	F	مجدور میانگین	درجه آزادی	جمع مجذورات	شاخص آماری گروه‌ها
۹۷/۲۰۷	۱۰۸۲	۱۰۵۱۷۷/۴۴۷	درون گروه‌ها		
	۱۰۸۴	۱۱۰۲۵۸/۸۲۴	جمع		

آزمون تحلیل واریانس یک طرفه، در سطح خطای ۰/۰۵ نشان می‌دهد تفاوتی معنادار بین میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ وجود دارد ($0/001 < P\text{-Value}$) بنابراین، فرضیه پژوهش تأیید می‌شود. برای بررسی دقیق تفاوت بین سه گروه (کمتر از ۵ سال، ۶-۱۵ و ۱۶-۲۵) و پی بردن به اینکه میانگین کدام گروه متفاوت است از آزمون تعقیبی استفاده گردیده که نتایج در جدول شماره ۸ آورده شده است.

جدول ۸. نتایج آزمون تعقیبی دانکن در مورد مقایسه میانگین سه گروه سابقه کاری

Subset for alpha = 0/05		N	وضعیت
۲	۱		
۳۸/۳۵		۱۳۴	کمتر از ۵ سال
۳۷/۵۰		۱۶۸	۶-۱۵
	۳۲/۵۸	۳۳	۱۶-۲۵
۰/۶۷۳	۱/۰۰۰		Sig.

نتیجه آزمون تعقیبی دانکن در سطح خطای ۰/۰۵ نشان می‌دهد بین کتابداران با سابقه کاری ۱۶-۲۵ با کتابداران با سابقه کاری کمتر از ۵ سال و ۶-۱۵ سال تفاوت معنادار است. اما، بین کتابداران با سابقه کاری کمتر از ۵ سال و ۶-۱۵ سال تفاوت معنادار نیست. به عبارت دیگر، کتابداران با سابقه کمتر از ۵ سال و ۶-۱۵ به صورت معناداری بیشتر از کتابداران با سابقه ۲۵-۱۶ سال از امکانات و قابلیت‌های وب استفاده می‌کنند.

۳. بین رشته تحصیلی کتابداران و استفاده آنها از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰، تفاوت وجود دارد.

جدول ۹. آزمون t گروه‌های مستقل در خصوص رابطه بین رشته تحصیلی کتابداران با میزان استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲

سطح معناداری	I بحرانی جدول در سطح معنی داری		درجه آزادی	T	خطای معیار	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	شاخص آماری گروه‌ها
	%۹۹	%۹۵							
۰/۰۱۸	۲/۵۷	۱/۹۶	۳۳۴	-۱/۳۳	۰/۹۷	۹/۳۶	۵۲/۷۳	۲۱۵	کتابداری
					۰/۶۲	۱۱/۷۱	۵۱/۲۶	۱۲۰	غیر کتابداری

نتایج آزمون t مستقل در سطح معنی داری ۰/۰۵ نشان می‌دهد تفاوتی معنادار بین میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ با توجه به رشته تحصیلی وجود دارد و فرضیه ۳ تأیید می‌شود.

۴. بین مقطع تحصیلی کتابداران و استفاده آنها از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰، تفاوت وجود دارد.

جدول ۱۰. نتایج آزمون تحلیل واریانس در خصوص رابطه بین مقطع تحصیلی با میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲

Sig.	F	مجدور میانگین	درجه آزادی	جمع مجذورات	شاخص آماری گروه‌ها
۰/۰۰۰	۲۶/۵۸۲	۲۶۴۱/۰۸۹	۲	۵۲۸۲/۱۷۹	بین گروه‌ها
		۹۹/۳۵۷	۱۱۰۹	۱۱۰۱۸۷/۱۹۹	درون گروه‌ها
			۱۱۱۱	۱۱۵۴۶۹/۳۷۸	جمع

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

آزمون تحلیل واریانس یک طرفه، در سطح خطای ۰/۰۵ نشان می‌دهد تفاوت معناداری بین میزان استفاده کتابداران از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ وجود دارد ($P < 0/001$). برای بررسی دقیق تفاوت بین سه گروه (کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد) و پی بردن به این که میانگین کدام مقطع متفاوت است از آزمون تعقیبی استفاده گردیده، نتایج در جدول شماره ۱۱ آمده شده است.

جدول ۱۱. نتایج آزمون تعقیبی دانکن در مورد مقایسه میانگین سه مقطع تحصیلی

Subset for alpha = 0/05		N	وضعیت
۲	۱		
	۳۰/۰۱	۱۴۴	کاردانی
	۳۰/۱۷	۱۷۳	کارشناسی
۳۶/۰۳		۱۸	ارشد
۱/۰۰۰	۰/۹۴۰		Sig.

همان طور که در جدول شماره ۱۱ مشاهده می‌شود، آزمون دانکن در سطح خطای ۰/۰۵ نشان می‌دهد که بین کارشناسی ارشد و کارشناسی و نیز کارشناسی ارشد با کاردانی تفاوتی معنادار وجود دارد. اما، بین کارشناسی و کاردانی تفاوت معنادار نیست. به عبارت دیگر، کارشناسی ارشد به صورتی معنادار بیشتر از کارشناسی و کاردانی از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ بیشتری استفاده می‌کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد، میزان آشنایی و استفاده بیشتر کتابداران با امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ پایین و در حد (۰/۴۴/۱۸) و (۰/۴۸/۶۶) است که از حد متوسط پایین‌تر می‌باشد. می‌توان این گونه قضاوت کرد میزان آشنایی از قابلیت‌های وب با میزان استفاده از آن رابطه مستقیمی دارد هر اندازه آشنایی کتابداران با امکانات وب بیشتر باشد میزان استقبال و استفاده آنان بیشتر خواهد بود. تعداد زیادی از کتابداران با وب ۲/۰ و امکانات و قابلیت‌های آن آشنایی کمی دارند که این امر سبب می‌شود بر میزان استفاده از این قابلیت‌ها تأثیر بگذارد.

نتایج پژوهش لینچ، چوا و گو و علیپور (Alipour, 2010; Chua & Goh, 2010; Linh, 2008) (2012) تحقیق حاضر را مورد تأیید قرار می‌دهند، یافته‌های این پژوهش‌ها نشان می‌دهد میزان استفاده از وب ۲ در کتابخانه‌های دانشگاهی استرالیا و میزان استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ در بین دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در سطح متوسط و پایین می‌باشد، و کتابداران کتابخانه‌های عمومی نسبت به کتابداران کتابخانه‌های دانشگاهی آشنایی کمتر و به همان نسبت استفاده کمتری از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار دارند. در همین راستا نتایج پژوهش موسوی و تاج‌الدینی (Tajeddini & Sadat, 2012) نیز نشان داد عدم آگاهی کتابداران از امکانات وب ۲ و کتابخانه ۲ سبب شده کتابداران از قابلیت‌های وب ۲ در ارائه خدمات به کاربران در محیط کار استقبال نکنند.

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد بیشترین میزان توانایی کتابداران در استفاده از وبلاگ بوده (۰/۳۳/۷۳) و کمترین توانایی نیز در زمینه استفاده از فلیکر (۰/۲/۶۸) است. این نشان می‌دهد کتابداران جامعه هدف، با بسیاری از امکانات کاربردی موجود در

وب ۲ آشنایی نداشته یا آشنایی به نسبت پایینی دارند و همین امر سبب شده بر میزان توانایی آن‌ها در استفاده از این قابلیت‌ها جهت انجام فعالیت‌های کتابخانه‌ای و خدمت‌رسانی به مراجعین تأثیر مستقیمی بگذارد. کیم، اسفندیاری‌مقدم و حسینی‌شعار و علیپور (2012; Alipour, 2012; Isfandyari Moghaddam & Hoseini Shoar, 2011; Kim 2010) نیز در تحقیق خود به نتایج مشابه فوق دست یافتند، و نشان دادند آ.ا.س. و وبلاگ به عنوان پر استفاده‌ترین و ویکی و فلیکر کم استفاده‌ترین ابزار در کتابخانه‌های دانشگاهی معرفی و بیان شد.

هم‌چنین نتایج جدول ۴ نشان می‌دهد از نظر کتابداران پر استفاده‌ترین امکان و قابلیت وب ۲/۰ برای اطلاع‌رسانی در کتابخانه‌ها بر اساس اولویت عبارتند از: ۱- وبلاگ (۷۱/۲۲٪) - ۲- ایمیل (۴۷/۵۳٪) - ۳- آ.ا.س (۱۳/۲۵٪). بنابراین، می‌توان گفت بهترین امکان و قابلیت وب ۲ برای اطلاع‌رسانی و استفاده در کتابخانه‌ها از دیدگاه کتابداران، ایمیل و بدترین، فلیکر است. می‌توان بیان کرد معمولاً کتابداران از بین امکانات و قابلیت‌های وب ۲ ابزارهایی را برای اطلاع‌رسانی و استفاده در کتابخانه‌ها بهترین می‌دانند که توانایی استفاده از آنها را دارند.

هم‌چنین نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد اکثریت قریب به اتفاق جامعه مورد پژوهش برگزاری دوره‌های آموزشی (۵۱/۶۵٪) و کارگاه‌های آموزشی (۲۹/۵۶٪) را روش‌های تأثیر گذار برای آشنایی و استفاده از قابلیت‌های وب ۲ می‌دانند.

نتایج حاصل از آزمون t، آزمون تحلیل واریانس و آزمون تعقیبی دانکن نشان داد جنسیت، سطح تحصیلات، رشته تحصیلی و سابقه کاری کتابداران با میزان استفاده آنها از امکانات وب ۲ رابطه معنی‌داری وجود دارد. می‌توان نتیجه گرفت جنسیت، سطح تحصیلات، رشته تحصیلی و سابقه کاری نقش تأثیر گذاری در میزان استفاده از وب ۲ دارد. در واقع نتایج جدول شماره ۶ نشان می‌دهد مردها نسبت به زن‌ها تمایل بیشتری به استفاده از وب ۲ نشان می‌دهند، زنان نسبت به استفاده از تکنولوژی روز تا حدودی انفعالی عمل می‌کنند. نتایج جدول شماره ۷ نشان می‌دهد کتابداران با سطح تحصیلی کارشناسی ارشد به صورتی معنادار بیشتر از کارشناسی و کاردانی از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ استفاده می‌کنند. می‌توان اذعان نمود، دانش و میزان اطلاعات علمی افراد و آشنایی آنها با فناوری‌های جدید می‌تواند زمینه ساز بهره‌گیری بیشتر و گسترده‌تر این امکانات در محیط کار باشد. با توجه به روند شتابان تولید علم و بالا رفتن سطح تحصیلات جوامع بشری و تغییرات بسیار شتابانی که بر اساس و مبنای علم، دانایی و تکنولوژی در جوامع نوین رخ می‌دهد، روز به روز این اعتقاد محکم‌تر و استوارتر می‌گردد، که در این جامعه علمی برای پیشرفت و ترقی در بافت و بطن فعالیت‌های حرفه‌ای و در فضایی کاربردی باید مجهز به دانش روز بود. تحقیق حاضر با پژوهش اسفندیاری‌مقدم و حسینی‌شعار و رحیمی و بهلول (Isfandyari Moghaddam & Hoseini Shoar, 2011; Rahimi & Bohlul, 2009) در رابطه با سطح تحصیلات هم‌خوانی دارد. نتایج جدول ۸ نشان می‌دهد کتابداران با سابقه کمتر از ۵ سال و ۱۵-۶ به صورت معناداری بیشتر از کتابداران با سابقه ۲۵-۱۶ سال از امکانات و قابلیت‌های وب استفاده می‌کنند. می‌توان این گونه قضاوت کرد کتابداران با سابقه کاری کمتر تمایل بیشتری برای استفاده از تکنولوژی جدید در محیط کار دارند.

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، می‌توان موارد زیر را به مدیران و کتابداران اداره کل کتابخانه‌های عمومی کشور پیشنهاد داد:

- پیشنهاد می‌شود برای آشنایی و شناخت کتابداران شاغل در کتابخانه‌های عمومی با امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰ برنامه‌ریزی‌هایی (مانند برگزاری کارگاه آموزشی و دوره‌های آموزشی ...) انجام گیرد؛

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

- کتابداران برای ارائه خدمات به کاربران در کتابخانه‌های عمومی، از ایمیل، وبلاگ و چت (که توانایی کتابداران در استفاده از این امکانات و قابلیت‌ها بیشتر است) استفاده، و سعی کنند توانایی خود را در استفاده از فیس‌بوک، آراس.اس. و فلیکر نیز افزایش دهند؛
- تفهیم اهمیت استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲ به مدیران و کتابداران کتابخانه‌ها؛
- خرید نرم‌افزار و شبکه‌سازی جهت ایجاد بستر مناسب برای استفاده کتابخانه‌ها از امکانات و قابلیت‌های وب ۲؛
- تنظیم برنامه‌های قابل انعطاف و پویا برای بهره‌گیری از قابلیت‌های وب ۲ توسط کتابداران با توجه به شرایط موجود در کتابخانه؛
- استفاده از فناوری اطلاعات به منظور ارتقای آگاهی‌ها و معلومات کتابداران در جهت افزایش بهره‌گیری از وب ۲؛
- ایجاد شرایط به منظور استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲، برای ارائه خدمات بهتر به کاربران کتابخانه‌های عمومی.

پیشنهادهایی هم برای پژوهش آینده به این ترتیب است که

- پژوهشی مشابه پژوهش حاضر بر اساس بررسی توانایی دانشجویان رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در استفاده از امکانات و قابلیت‌های وب ۲/۰؛
- بررسی و ارزیابی کیفیت ارائه خدمات از طریق وب ۲/۰ در کتابخانه‌های عمومی.

تشکر و قدردانی

از واحد پژوهش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برای حمایت علمی، واحد منابع انسانی برای دریافت اطلاعات آماری، مدیران اداره کل کتابخانه‌های عمومی و کتابداران جامعه آماری مورد مطالعه که صمیمانه همکاری نمودند قدردانی می‌شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع

- Anderson p.(2007). All that glisters is not gold- web 2.0 and the librarian. *Journal of librarianship and information science*, 39(4), 195-8.
- Alipour O(2012). levels of use and knowledge of the librarians involving in public libraries as well as Hamadan academic libraries about web 2 possibilities. *Atf Magazine*. [in Persian]
<http://www2.atfmag.info/1391/07/16>.
- Burhanna,Kenneth J.; Jamie Seeholzer and Joseph Salem Jr. (2009). No Natives Here: A Focus Group Study of Student Perceptions of Web 2.0 and the Academic Library. *The Journal of Academic Librarianship*, 35(6), 523–532.
- Chua, A. Y., & Goh, D. H. (2010). A study of Web 2.0 applications in library websites. *Library & Information Science Research*, 32(3), 203-211.
- Gardois, P., et al. (2012). Implementation of Web 2.0 services in academic, medical and research libraries: a scoping review. *Health Info Libr J*, 29(2), 90-109.
- Isfandyari Moghaddam Alireza,Hoseini Shoar Mansooreh.(2011). Familiarity and Use Of Web 2.0 Tools among Librarians Working at Hamedan Academic Libraries. *Library and Information Science*. 14(1 (53), 155-181. [in Persian]
- Jamali Mahmuei, H. R. (2005). *Web*. In Encyclopedia of Library and Information Sciences. 2, 1861-1862. [in Persian]
- Linh, N. C. (2008). A survey of the application of Web 2.0 in Australasian university libraries. *Library Hi Tech*, 26(4), 630-653.
- Kim, Y. M., & Abbas, J. (2010). Adoption of Library 2.0 functionalities by academic libraries and users: a knowledge management perspective. *The Journal of Academic Librarianship*, 36(3), 211-218.
- Mansor, Y., & Idris, S. R. A. (2010). Perceptions, awareness and acceptance of library 2.0 applications among librarians at the International Islamic University Malaysia. *Webology*, 7(2). From:
<http://www.webology.org/2010/v7n2/a81.html>
- Moradi, S.; Alipour. O.; Saberi, M. ; Falahati, A.(2011). Web 2 Applications in The Academic Libraries Of Middle East Countries. *Library And Information Science*, 14(2 (54)), 107-130 . [In Persian]
- Rahimi, A, & Bohlul, M. (2009). *Internet use by the librarians and the factors affected it in Isfahan University of Medical Sciences*. Paper presented at the Proceedings of the 3rd International Conference Management.
- Stephens, M. (2006). *Into a new world of librarianship*. Next Space, The OCLC Newsletter. Retrieved March 1, 2010, from: <http://www.oclc.org/nextspace/002/1.htm>.
- Sullivan, T. G. (2009). Librarians Use of Web 2.0 Tools to Support International Baccalaureate Students Working on their Personal Projects or Extended Essays. Southern Connecticut State University New Haven, Connecticut. from: http://home.southernct.edu/~sullivant10/Special_Project_Report-SullivanTelma.pdf
- Tajeddini, O.; Sadat Moosavi, A. (2012). Social libraries: new generations of libraries in The new generation of libraries in conjunction with the interaction of 2. *Faslname-e Ketab*, 8, 110-124. [in Persian]
- Tajeddini O,Sadat Moosavi A.(20011) web 2.0:Ideal Vs. Reality . *Ketab-e Mah(Kolliat)*, 131, 18-23. [in Persian]

بررسی میزان آشنایی و استفاده کتابداران کتابخانه‌های عمومی سراسر کشور از قابلیت‌های وب ۲ در محیط کار

پروژه‌های علمی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی